

Willem Dreeslezing 2004 De Vrijheid Van Gelijkheid

Door Paul Schnabel op 2 november 2004

In zijn Drees-lezing 2004 heeft **prof.dr. Paul Schnabel** heden en verleden van het gelijkheidsideaal beschouwd. Paul Schnabel is regelmatig in het nieuws als directeur van Sociaal- en Cultureel Planbureau. Daarnaast is hij onder meer hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht en vast columnist bij NRC Handelsblad.

Terugkijkend is de twintigste eeuw te kenschetsen als een periode waarin het streven naar gelijkheid de dynamiek van het politieke en maatschappelijke leven in hoge mate heeft bepaald. De toegang tot het kiesrecht, de invoering van de leerplicht, de emancipatie van de vrouw, de opbouw van de verzorgingsstaat, de culturele revolutie van de jaren zestig, steeds ging het om meer gelijkheid: in rechten, in positie, in kansen, in uitgangspositie, in uitkomsten. Er is op dit gebied niet veel meer te winnen en in de eenentwintigste eeuw zal verandering en verbetering in een ander principe gezocht moeten worden. Zal dat vrijheid kunnen zijn en zal dat dan niet het gevaar kunnen inhouden dat er ook weer meer ongelijkheid komt?

Minder gelijkheid leidt niet alleen tot meer verschil, maar ook tot meer vrijheid en variatie. Daarin ligt toch de echte uitdaging voor de eenentwintigste eeuw. Laag voor laag is in de vorige eeuw de gelijkheid opgebouwd tot een hoog niveau. Waar dat op kosten van de gemeenschap is gebeurd, ontstaan er nu draagkrachtproblemen, waar dat ten koste van de vrijheid van het individu gaat, worden draagvlakproblemen voelbaar. Gelijkheid blijft in de Nederlandse samenleving beschouwd worden als een groot goed, ook in de toekomst.

Vrijwel iedereen heeft daardoor ook in het eigen leven een mate van vrijheid kunnen realiseren, die voorheen ondenkbaar was. De vrijheid manifesteert zich vooral in de vormgeving van het persoonlijke leven, in de eigen levensstijl. De vrijheid is de wereld van het kwalitatieve individualisme, waarin het individu zich in zijn uniciteit en bijzonderheid kan presenteren. De gelijkheid is de wereld van het kwantitatieve individualisme, waarin het individu juist niet onderscheiden wordt van alle anderen.

Als co-referent bij de lezing van de Paul Schnabel trad **prof.dr. Margo Trappenburg** op. Zij is onder meer werkzaam aan de Universiteit van Utrecht. Evenals Schnabel heeft zij tal van publicaties op haar naam staan en is zij ook vaste columniste van NRC Handelsblad. Beiden werden na afloop van hun voordracht geïnterviewd worden door de journalist **Willem Breedveld**.

De Drees-lezing 2004 vond plaats op dinsdag 2 november 2004 in het gebouw van de Evangelisch-Lutherse Kerk aan de Lutherse Burgwal 7 in Den Haag.